

Център за семиотични и културни изследвания

eБИБЛИОТЕКА

ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА.
СЕМИОЛОГИЯ

e-издание на Център за семиотични и културни изследвания

2012

www.cssc-bg.com

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА. СЕМИОЛОГИЯ ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР. ИЗ: КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА

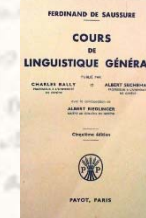
2

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА

○ ЕЗИКЪТ; НЕГОВАТА ДЕФИНИЦИЯ

Какво представлява езикът? Според нас той не съвпада с речевата дейност; в действителност той е само една определена и съществена част от нея. Той е едновременно социален продукт на речевата способност и съвкупност от необходими условности, възприети от обществото, за да се позволи упражняването на тази способност у индивидите. Взета в своята цялост, речевата дейност е многообразна и разнородна. Свързана с много области, едновременно физична, физиологична и психична, тя принадлежи и на индивидуалната, и на социалната сфера. Тя не може да бъде включена в никоя от категориите на човешката дейност, защото не е известно как да се обособи нейната цялост.

Езикът, напротив, е една цялост сам по себе си и принцип на класификация. Щом като му отредим първото място сред фактите на речевата дейност, ние въвеждаме естествен порядък в една съвкупност, която не се поддава на никаква друга класификация. [...] Езикът е една договореност и е безразлично каква е природата на знака, за който е постигнато съгласието. Въпросът за говорния апарат е вторичен по отношение на проблема за речевата дейност.

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА. СЕМИОЛОГИЯ ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР. ИЗ: КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА

3

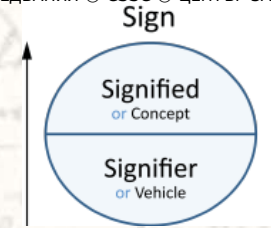
○ МЯСТОТО НА ЕЗИКА СРЕД ФАКТИТЕ НА РЕЧЕВАТА ДЕЙНОСТ

[...] **Езикът** не е функция на говорещия, той е продуктът, който индивидът регистрира пасивно. Той никога не предполага предварително обмисляне, а разсъждението се намесва в него само при класифицирана дейност. **Речта**, напротив, е индивидуален акт на воля и разум, в който следва да се различават: 1) комбинациите, чрез които говорещият използва езиковия код, за да изразява собствената си мисъл; 2) психофизическият механизъм, който му позволява да екстериоризира тези комбинации. [...] Лош метод е да се тръгва от думите, за да се дефинират нещата.

Да обобщим характерните черти на езика:

1. Той е добре определен обект в особената съвкупност от факти на речевата дейност. Той може да се локализира в този участък на кръговото движение, където слуховият образ се асоциира с понятието. Езикът е социалната страна на речевата дейност, външен спрямо индивида, който сам не може нито да го създава, нито да го променя. Езикът съществува само по силата на своеобразен договор, сключен между членовете на общността. От друга страна, индивидът има нужда да го изучава, за да разбере как той действа; детето го усвоява постепенно. Той до такава степен е обособен, че човек, лишен от говор, запазва езика, стига да разбира звуковите знаци, които чува.

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА. СЕМИОЛОГИЯ ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР. ИЗ: КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА

5

○ МЯСТОТО НА ЕЗИКА СРЕД ФАКТИТЕ НА ЧОВЕШКИЯ ЖИВОТ. СЕМИОЛОГИЯ

Тези характерни черти ни карат да открием друга, по-важна черта. Езикът, така разграничен в съвкупността от факти на речевата дейност, може да намери място всред фактите на човешкия живот, докато речевата дейност – не. [...]

Езикът е система от знаци, изразяващи идеи, и поради това може да се сравни с писмото, с азбуката за глухоними, със символичните обреди, с формите за учтивост, с военните сигнали и т.н. Само че той е най-важната от всички тези системи.

Може да си представим следователно **една наука, която изследва живота на знаците в рамките на социалния живот**. Тя би била съставна част на социалната психология, а оттам – и на общата психология; ще я наречем **семиология** (от гр. semeion, знак). Тя би ни научила **в какво се състоят знаците и какви закони ги управляват**.

Тъй като такава наука не съществува още, не може да се каже какво ще представлява, но тя има право на съществуване, нейното място е предварително определено.

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА. СЕМИОЛОГИЯ ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР. ИЗ: КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА

6

Лингвистиката е само част от тази обща наука, законите, които ще открие семиологията, ще бъдат приложими към лингвистиката и последната ще се окаже по този начин свързана с добре очертана област в съвкупността от факти на човешкия живот.

На психолога се пада да определи **точното място на семиологията**; задачата на лингвиста е да изясни кое прави езика особена система в множеството от семиологични факти. Въпросът ще бъде подхванат по-нататък; трябва да запомним засега едно: ако за пръв път сме успели да отредим на лингвистиката място между другите науки, то е, защото сме я свързали със семиологията.

Защо семиологията още не е призната за самостоятелна наука, която да има като всички останали свой собствен обект? Получава се порочен кръг: от една страна, нищо не е по-пригодно от езика за разбирането на естеството на семиологичния проблем; но за да поставим този проблем по подходящ начин, би трябвало да се изследва езикът, взет сам за себе си; а досега към него почти винаги се е подхождало в зависимост от друго нещо и от други гледища.

Първо съществува повърхностното схващане на широката публика: тя не вижда в езика друго освен една номенклатура, което не позволява изследването на истинската му природа.

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА. СЕМИОЛОГИЯ ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР. ИЗ: КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА

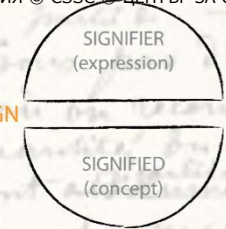
7

След това идва гледището на психолога, който изследва механизма на **знака** у индивида. Това е най-лесният метод, но той не отвежда по-далеч от индивидуалното и не засяга знака, който е социален по природа.

Или още, когато си дадем сметка, че **знакът** трябва да бъде изучаван в социален аспект, отбелязваме само онези черти на езика, които го свързват с институции, зависещи повече или по-малко от нашата воля. По този начин минаваме покрай целта, като пренебрегваме характерните особености, присъщи само на **семиологическите системи изобщо** и на езика – в частност. В това, че **знакът** винаги се изплъзва в известна степен на индивидуалната и на социалната воля, се крие най-съществената му черта, която обаче най-малко личи на пръв поглед.

Така тази черта личи добре само в езика, но се проявява в най-малко изследваните неща и в отговор – **не се съзира добре необходимостта или особената полезност от една семиологическа наука.**

За нас, напротив, **проблемът за езика е преди всичко семиологичен** и всички по-нататъшни разсъждения придобиват смисъл по силата на този важен факт.

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА. СЕМИОЛОГИЯ ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР. ИЗ: КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА

8

Ако искаме да разкрием истинската природа на езика, трябва да го разгледаме най-напред по отношение на общото, което има с всички други системи от същия ранг. Езикови фактори, които изглеждат иначе твърде важни (например дейността на говорния апарат), трябва да бъдат взимани под внимание на второ място, ако служат само за различаване на езика от другите системи. Така не само ще осветлим проблема за езика, но според нас, ако разглеждаме обредите, обичаите и т.н. като **знаци**, тези факти ще се явят в друга светлина и **ще се почувства нуждата да ги обединим в рамките на семиологията и да ги обясним чрез законите на тази наука.**

ОБЕКТ НА ЛИНГВИСТИКАТА. СЕМИОЛОГИЯ ФЕРДИНАНД ДЪО СОСЮР. ИЗ: КУРС ПО ОБЩА ЛИНГВИСТИКА

9

Текстът е по: Фердинанд дьо Сосюр. Курс по обща лингвистика. София, Наука и изкуство, 1992, 284 с.; превод: Живко Бояджиев и Петя Асенова. Изображенията са от интернет със свободен публичен достъп. Всички права на автора, издателя и преводача са запазени. Презентацията е с образователна цел и е предназначена за студентите от НАТФИЗ „Кр. Сарафов“, които изучават модулите „Семиотика“ и „Античност“.